

شماره: ۳۸
۲۳ ربیع الأول ۱۴۲۷

مجموعه مباحث اخلاقی

استاد معظم
حضرت آیت الله یثربی کاشانی «دامت برکاته»

از ما گناه
از خداوند پرده پوشی

تکثیر این جزوه

با رعایت محتوا، حفظ امانت در نقل و ذکر مأخذ مجاز است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد وآله الطاهرين
ولعنة الله على أعدائهم أجمعين .

« يا من إذا سأله عبدٌ أعطاه وإذا أَمَل ما عنده بَلَّغَهُ مُنَاهُ وإذا أُقْبِلَ عليه قَرَّبَهُ
وَأَدْنَاهُ وإذا جَاهَرَهُ بِالْعِصْيَانِ سَتَرَ عَلَى ذَنْبِهِ وَغَطَّاهُ وَإِذَا تَوَكَّلَ عَلَيْهِ أَحْسَبَهُ وَكَفَّاهُ» .
در ادامه توضیح این مناجات به این عبارت رسیدیم که «وإذا جاهره
بالعصيان ستر على ذنبه وغطاه» .

اقتضای ربوبیت الهی این است که ؛ اگر بنده ای به گناه و عصیان تظاهر کند ،
خداوند گناه او را بپوشاند . ارتکاب معاصی و نافرمانی خداوند تبارک و تعالی توسط
بندگان ، به دو صورت انجام می پذیرد . گاهی انسان مرتکب معصیت می شود ؛ و
دستورات الهی را زیر پامی گذارد ، اما این عمل را در خفا انجام می دهد . ولی بعضی
مواقع انسان آشکارا مرتکب معصیت می گردد . امام علیه السلام در این عبارت می فرمایند
خداوند گناه گناهکاری را که آشکارا پرده در می کند و معصیت می نماید نیز
می پوشاند .

شخصی از اصحاب امام علیه السلام که مرد فاضلی هم بود ؛ از ایشان سوال کرد که :

چگونه ممکن است خداوند گناهان را ببوشاند؛ با اینکه خدا دستور داده همه گناهان ثبت شود، و در روز قیامت انسان بر اساس آن اعمال مورد محاسبه قرار گیرد؟ حضرت علیه السلام در جواب فرمودند که: بنده تائب دارای ملکی است که به آن دو ملک فرمان می دهد که؛ شما حق ندارید گناهی را برای او ثبت کنید، و نیز خداوند به مکانهایی که انسان در آنجا مرتکب گناه شده است فرمان می دهد که: گناه این بنده عاصی را ضبط نکنید، و معصیت او را کتمان کرده و عیب او را ببوشانید! (بنابر آنچه در آیات و روایات موجود است؛ تمامی موجودات اعم از نباتات و جمادات همگی تحت سیطره خداوند بوده؛ و به تسبیح او مشغول می باشند، لذا بنابر فرمان الهی توانایی ضبط وقایع را دارا می باشند).

معصیت در محضر خدا!

از آیات شریفه و تفاسیر این گونه استفاده می شود که اقتضای رحیمیت خدا ستاریت است. اگر در ادعیه تأمل کنیم به نکات جالبی دست پیدای کنیم. هزار اسم از اسماء الهی، در دعای جوشن کبیر ذکر شده است. همانگونه که مفاهیم طرح شده در این دعا با حکمت و نظام خاص می باشد، نحوه چینش اسماء الهی در کنار هم نیز بدون حکمت و راز نمی باشد. معمولاً «یا ساتر» در کنار «یا محیط» ذکر شده است. «محیط» یعنی کسی که احاطه به همه امور دارد؛ و تمامی موجودات نزد او می باشند و او به آنها احاطه دارد. این مفهوم بسیار وسیع تر از «عالم» است. زیرا

ممکن است کسی نسبت به مسئله ایی علم داشته باشد؛ اما نسبت به آن احاطه نداشته باشد. خداوند « محیط » است و در عین حال ساتر و ستّار است. شیخ طوسی رحمته اللّٰه علیہ در تفسیر تبیان ذیل کلمه ستّار الذنوب می فرماید: « ستّار الذنوب علی عبادہ آی رحیم، ای رفیقُ عبادہ » این عبارت؛ خداوند را اهل رفق و مدارا توصیف می کند، یعنی خداوند به اقتضای رحیمیت ساتر و پوشاننده عیوب بندگان می باشد.

کلمات بعدی که قابل تأمل می باشند « ستر و ساتر » است. این اصطلاحات در لسان آیات و روایات بسیار تکرار شده است. در کلمات قصار نهج البلاغه امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمایند: « الحلم غِطاءٌ ساترٌ »^(۱) یعنی بردباری، پوشاننده (عیوب) است.

بی انصافی با حلم خدا چرا؟

خداوند به اقتضای حلم و بردباری اش اعمال خلاف و نافرمانی بندگان را می پوشاند. این حلم و بردباری خداوند بارفتار انسانها متفاوت است. مدیر یا صاحب کار؛ و یا حتی دوست انسان؛ اگر کار خلافی از انسان ببیند؛ زود عکس العمل نشان می دهد، و تحمل او نسبت به تخلف و نافرمانی کم است. اما خداوند اینگونه نیست که در مقابل هر نافرمانی عکس العمل سریع نشان دهد؛ و گناه انسان را نپوشاند.

۱- نهج البلاغه، کلمات قصار ش ۴۲۴.

بلکه دسته خاصی از گناهان است که خداوند آنها را نمی پوشاند، و سرانجام مرتکبین آنها رسوایی و فضاحت در دنیا و آخرت است* .

خداوند به اقتضای رحیمیت، حلم و الوهیتش (که جامع همه اسماء و صفات کمالیه است) گناهانی را که انسان بین خود و خدای خویش مرتکب شده است می پوشاند. حتی اگر انسان متجاهر به گناه هم باشد خداوند رحمان وعده کرده است که از سر لطف و رحمتش آنها را بپوشاند.

معصیت نسبت به دیگر بندگان

اما اگر انسان در گناه و معصیت پا در حریم دیگر بندگان خدا گذاشت؛ به نص صریح روایات و منابعی که در اختیار داریم، خداوند حلم و صبر نخواهد کرد و او را بی آبرو و مفتضح خواهد کرد. در این خصوص امام ع می فرماید:

« من نظر إلى عورة أخيه المسلم أو عورة غير أهله أدخله الله تعالى مع المنافقين الذين كانوا يبحثون عن عورات المسلمين ولم يخرج من الدنيا حتى يفضحه الله إلا أن يتوب »^(۱).

در این روایت خداوند بی آبرویی در دنیا؛ و محشور شدن با منافقین در آخرت را کیفر و جزاء ارتکاب گناه و معصیتی دانسته است که؛ در آن آبروی برادر

* - لطف حق با تو مدارها کند
وقتی از حد بگذرد رسوا کند
۱- وسائل الشیعه جلد ۱، صفحه ۲۹۹.

ایمانی‌اش را بریزد.

در روایت دیگری امام علیه السلام می‌فرماید:

« یفضحه الله ولو فی جوف بیته »^(۱).

به عبارت دیگر اگر کسی این گناه را انجام دهد ولو در داخل خانه‌اش باشد، بی‌آبرو می‌گردد.

خداوند اگر نسبت به ترک نماز و روزه و دیگر اعمال عبادی که بین خود انسان و خداست بخشش نماید، و انسان مشمول رحمت و واسع‌اش گردد، اما گناهی که حقوق مؤمنین در آن مطرح است، خداوند به سختی انسان را عقوبت می‌نماید. در روایت قبل «عورت» را با دقت ترجمه نکردیم تا ذیل این روایت به توضیح بیشتر آن بپردازیم.

حدیفه از اصحاب امام صادق علیه السلام نقل می‌کند:

« قلت لأبی عبد الله علیه السلام: شی یقولہ الناس؛ عورة المؤمن علی المؤمن حرام؛ قال: لیس حیث تذهب، إنما عورة المؤمن أن یراه یتکلم بکلام یعاب علیه، فیحفظه علیه لیعیره به یوماً إذا غضب »^(۲).

حدیفه می‌گوید: از امام صادق علیه السلام سوال کردم، عامه (اهل سنت) می‌گویند عورت مومن بر مومن حرام است. حضرت فرمودند: منظور از عورت آن نیست که در ذهن تو است. بلکه عورت مومن آن است که: انسان برادر دینی خود را زیر

۱- بحار الانوار جلد ۷۲ صفحه ۲۱۴.

۲- بحار الانوار، جلد ۷۲، صفحه ۲۱۴.

نظر بگیرد، تا سخنی بگوید که مورد عیب جویی واقع گردد، و آنرا به خاطر بسپارد، تا هنگامی که عصبانی شود علیه او استفاده کند.

در این خصوص امیرالمؤمنین علیه السلام همواره این دعا را می خواندند،
«اللهم اني أعوذ بك من صاحب سوء في المغيب والمحضر. قلبه
يرعاني وعينه تنظراني وأذناه تسمعاني، إن رأى حسنة أطفأها وإن
رأى سيئة أبداها»^(۱).

خداوند! به تو پناه می برم از همتشین بد اندیشی که پنهان و آشکار مرا تعقیب
می کند، دوستی که قلب او مراقب من است و چشمانش مرا نظاره می کنند و با
گوشه های به سخنان من توجه دارد، این رفیق نا صالح اگر عمل درست و نیکویی
از من دید آنرا پنهان می کند و اگر عمل نا شایستی از من سرزند با افشای آن مرا بی
آبرو می سازد.

بنابر این برای متخلّق شدن به اخلاق الهی، انسان باید راز دار باشد.
همانگونه که خداوند ستار العیوب است ما هم باید عیوب برادران ایمانی خود را
پوشانیم، و در اسرار آنها جستجو نکنیم!

اثر وضعی گناه

در خلال مباحث عرض کردیم، گناهان علاوه بر عقوبت اخروی، دارای یک

۱- بحار الانوار، جلد ۱، صفحه ۲۱۶.

اثر وضعی نیز می‌باشند. یعنی گناهی که انسان مرتکب می‌شود علاوه بر کیفر اخروی دارای آثاری در زندگی دنیوی نیز می‌باشد. برای تقریب به ذهن و پند آموزی به این قصه توجه فرمایید! در گذر جدا* پهلوانی زندگی می‌کرد که تمام آن منطقه جولانگاه او و تحت سیطره‌اش قرار داشت. در خانه‌اش نشسته بود که به او خبر دادند: زیر گذر جدا فلان شخص به دختر تو تعرض کرد. به محض شنیدن این خبر شروع کرد به گریه کردن. اطرافیان و دوستان او گفتند: چرا گریه می‌کنی؟ اگر امر کنی او را می‌کشیم. گفت: نه من به یاد گذشته افتادم. یاد کاری افتادم که زیر گذر جدا با خواهر این مرد انجام دادم. این نتیجه کار سالها قبل من است که اکنون به من تحویل داده شد.

در این خصوص روایتی از امام باقر علیه السلام منقول است که:

«کان فیما اوحی الله تعالی إلی موسی بن عمران علیه السلام یا موسی! من زنی زنی به ولو فی العقب من بعده، یابن عمران! عَضَّ تَعَفَّ اَهْلُکَ. یا موسی بن عمران ان اردت ان یکثر خیر اهل بیتک فا ایتاک والزنا، یابن عمران کما تدین تدان»^(۱).

یکی از تعالیم خداوند که به حضرت موسی نازل گردید این بود که ای موسی! هر کس مرتکب عمل زنا شود این عمل دامن خودش را نیز فرا می‌گیرد (به سوی او بر

* - یکی از محله‌های قم.

۱ - عوالی اللئالی، جلد ۳، صفحه ۵۴۶.

می‌گردد) ولو در نسل آینده او، ای موسی! عفاف را پیشه کن تا خانواده‌ات پاک
دامن شوند، ای موسی! اگر خیر فراوان را خواهان هستی از زنا دوری کن که هر
گونه رفتار کنی این عمل به سوی تو باز می‌گردد.

در این روایت امام علیه السلام به عقوبت دنیوی و اثر وضعی زنا اشاره می‌فرماید. زنا
باعث رخت بر بستن خیر از خانه و خانواده می‌گردد؛ والعیاذ بالله باعث می‌شود
خانواده یا نسل انسان آلوده به زنا گردند.

توصیه‌ای که به آقایان حاضر در مجلس دارم، و در جلسات متعدد تکرار
کرده‌ایم این است که: الان و در این فرصت فعلی وقت رسیدگی به نفس و زدودن
زذایل اخلاقی است، اگر سن و سال بالا رفت به دست آوردن ملکات اخلاقی تقریباً
غیر ممکن است. در جوانی باید تلاش کرد و نتیجه گرفت.

خار بن در قوت و در راستی خار کن در سستی و کاستی

اگر انسان اکنون که نیرو و انگیزه برای تلاش و کوشش معنوی دارد؛ تلاش
نکند، صفات ناپسند اخلاقی همانند بته خاری در عمق جان ریشه می‌دواند، و قوی
می‌شود. و از طرف دیگر نیروهای انسان به علت گذشت زمان روز به روز کمتر
می‌گردد. خلاصه اینکه جوانی دوره بسیار مهمی است که؛ در جلسات گذشته اشاره
شد که یکی از سوالات اولیه قیامت در خصوص نحوه سپری کردن دوره جوانی است.
نکته مهمتر برای عزیزان این است که: شما چون مشغول تحصیل معارف
اهل بیت علیهم السلام هستید، از شما انتظارات ویژه‌ای هست. بسیار زشت و تأسف بار

است که کسانی که مروج و مبلغ معارف هستند خود عامل به آن نباشند! که این مسئله موجب فضاحت و بی آبرویی دو چندان در قیامت و دنیا خواهد بود. در نصایح حضرت عیسی به مریم علیها السلام اینگونه آمده است که:

«مثل الذي يتعلم ولا يعمل، كمثل امرأة زنت في السرِّ فحملت فظهر حملها فافتضحت فكذلك من لا يعمل بعلمه يفضحه الله يوم القيامة على رؤوس الاشهاد»^(۱).

کسی که علم می آموزد اما عمل نمی کند، مانند زنی است که در خفا مرتکب عمل زنا شود، آنگاه حامله گردد و این حاملگی او را رسوا سازد، همچنین هرکس به علم خود عمل نکند خداوند او را در روز قیامت به رسوایی فراگیر مبتلا می سازد. عمل نکردن به دانسته ها برابر است با رسوایی دنیا و آخرت!! امیدواریم خداوند همه ما و شما را در تهذیب و طی مراحل کمال؛ موفق تر از همیشه بدارد.

«والسَّلام علیکم ورحمة الله وبرکاته»

« ۸۵/۱/۲۳ »

۱- فیض الغدیر جلد ۲، صفحه ۵۴۹.

...اگر انسان اکنون که نیرو و انگیزه برای تلاش و کوشش معنوی دارد؛ تلاش نکند، صفات نا پسند اخلاقی همانند بتۀ خاری در عمق جان ریشه می‌دواند، و قوی می‌شود. و از طرف دیگر نیروهای انسان به علت گذشت زمان روز به روز کمتر می‌گردد. خلاصه اینکه جوانی دوره بسیار مهمی است؛ در جلسات گذشته اشاره شد که یکی از سوالات اولیه قیامت در خصوص نحوه سپری کردن دوره جوانی است.

محل برگزاری جلسات :

چهار راه شهدا - خیابان معلم - کوچه معلم ۱۴ - پلاک ۸

تلفن ۷۷۳۲۳۶۷ و ۷۷۴۹۱۶۰ - نمایر ۷۷۴۳۹۱۹